

بررسی تأثیر استفاده از شبکه‌های مجازی بر افزایش بزه‌کاری در دانش‌آموزان دختر دبیرستانی

مریم آقایی^۱، حمیرا صفری^۲

^۱ هیئت‌علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد سمنان

^۲ کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد سمنان

چکیده

هدف از انجام این پژوهش بررسی تأثیر استفاده از شبکه‌های مجازی بر افزایش بزه‌کاری در دانش‌آموزان دختر دبیرستانی بوده است. این تحقیق بر اساس هدف، کاربردی و بر اساس روش، توصیفی تحلیلی بود. در این پژوهش برای گردآوری اطلاعات موردنیاز از دو روش کتابخانه‌ای و میدانی استفاده شد. به‌منظور بررسی تأثیرات شبکه‌های مجازی بر بزه‌کاری دانش‌آموزان مورد مطالعه در این پژوهش از پرسشنامه استاندارد اثرات شبکه‌های مجازی استفاده شد. نتایج نشان داد که استفاده از شبکه‌های اجتماعی در افزایش بزه‌کاری در بین دانش‌آموزان دختر دبیرستانی تأثیر داشته است. به‌عبارت‌دیگر دختران دانش‌آموزی که ساعات بیشتری را در فضای مجازی می‌گذرانند بیشتر در معرض بزه‌کاری قرار می‌گیرند. همچنین هرچند قانون‌گذاری در زمینه بزه‌کاری‌های ناشی از شبکه‌های اجتماعی صورت گرفته است اما به نظر می‌رسد هنوز در این زمینه نقایص فراوانی وجود دارد.

واژه‌های کلیدی: شبکه‌های مجازی، بزه‌کاری، دانش‌آموزان دختر.

۱- مقدمه

ارتباطات از طریق اینترنت و فضاهای مجازی امروزه نقش بسزایی در زندگی جوانان و دانش‌آموزان ایفا می‌کند. دنیای کنونی ما عصر تاخت و تاز وسایل ارتباط جمعی از جمله رادیو، تلویزیون، ماهواره، تلفن همراه و اینترنت می‌باشد. جوان امروز دیگر محدودیت‌های گذشته را ندارد. هر لحظه در هر کجا که باشد می‌تواند با هر نقطه‌ای از جهان که بخواهد ارتباط برقرار کند. دسترسی به اینترنت، پدیده‌ای رو به گسترش است و هر روز تعداد بیشتری از افراد در زمره‌ی استفاده‌کنندگان از اینترنت قرار می‌گیرند. در بین کاربران اینترنت نیز جوانان بیشترین سهم را دارند. در چنین شرایطی الگوهای نوین آموزش و یادگیری با به کارگیری فضای مجازی و محیط‌های الکترونیکی در حال تغییر نقش مربیان و مدرسان از تنها منبع دانش به راهنما و تسهیل‌کننده امر یادگیری هستند، اذعان داشت: در این صورت معلمان به جای انتقال داده و اطلاعات می‌توانند فراگیران را در مسیر جست‌وجو، انتخاب و حل مسأله و نیز پرورش مهارت‌های اندیشیدن مانند تفکر انتقادی و تفکر خلاق یاری دهند. در مجموع اینترنت در کنار دستاوردها و کاربردهای انکارناپذیر و مثبتی که در زمینه‌های گوناگون دارد، پیامدهای نامطلوبی نیز به همراه دارد که می‌بایست مورد توجه والدین، مربیان و همه مسئولان امر تعلیم و تربیت و برنامه‌ریزان فرهنگی جامعه قرار گیرد. یکی از نگرانی‌های مشترک والدین در همه‌ی جوامع نحوه استفاده دانش‌آموزان‌شان از شبکه‌های اجتماعی است. استفاده از این شبکه‌ها حتی می‌تواند آثار و پیامدهای منفی بر رفتارهای جوانان و نوجوانان داشته باشد، دانش‌آموزان ممکن است در معرض مطالب و تصاویر خشن و غیرمجاز موجود در پایگاه‌های اینترنتی قرار گیرند. دسترسی به چنین مطالبی ممکن است کاملاً تصادفی یا عمدی باشد. هر دو طریق دستیابی مورد توجه متخصصان بوده است و کارشناسان نسبت به صدمات جبران‌ناپذیری که از طریق این‌گونه برنامه‌ها به کودکان و نوجوانان می‌رسد به ویژه ایجاد مسایلی مانند انحراف جنسی، خشونت، اعتیاد، رفتارهای ضداجتماعی، سست شدن مبانی خانواده، اشاعه‌ی جرم و جنایت درطیف وسیع، مکرراً هشدار داده‌اند. اما این تأثیرها نیز به درستی و با روش‌های علمی در ایران مورد بررسی قرار نگرفته است. دانش‌آموزان بیش از دیگران در معرض آسیب‌های ناشی از کاربرد نادرست اینترنت قرار دارند. تحقیقات نشان می‌دهد که استفاده زیاد از اینترنت با پیوند ضعیف اجتماعی مرتبط است. بر عکس کاربرانی که از اینترنت کم‌تر استفاده می‌کنند، به طور قابل ملاحظه‌ای با والدین و دوستان‌شان ارتباط بیشتری دارند. (روحانی و همکاران، ۱۳۹۰)

شبکه‌های اجتماعی در کشور ما به سرعت در میان دانش‌آموزان دختر محبوب شده است بطوریکه هم‌اکنون رتبه سوم را در این شبکه‌ها کسب کرده‌اند. فرهنگ رسانه‌ای اینترنت، فضای ذهنی جوانان را اشغال کرده و مطالعات اخیر نشان می‌دهد که استفاده از اینترنت، سبب ایجاد احساس ناکامی، تنهایی، اضطراب و به‌طور کلی کاهش سلامت روانی می‌شود. اشخاصی که از اینترنت بیش‌تر استفاده می‌کنند علاوه بر آن که بر زندگی خانوادگی آن‌ها تأثیر منفی می‌گذارد، زمان کم‌تری با خانواده صحبت می‌کنند و احساس تنهایی، افسردگی، کمبود عزت نفس و... در آن‌ها بیش‌تر می‌شود. نسل جوان امروز نسبت به نسل گذشته با سرعت بیش‌تری از والدین خود رشد می‌کنند، برای جلوگیری از آسیب‌های احتمالی اینترنت، باید در جهت آگاه‌سازی خانواده‌ها تلاش کرد. هدف اصلی مقاله بررسی تأثیر استفاده از شبکه‌های مجازی بر افزایش بزهکاری در دانش‌آموزان دختر دبیرستانی است.

مبانی نظری

تعریف نوجوان بزهکار

اصولا بزهکاری عبارت است از جرائم کم اهمیت و چون اطفال معمولاً مرتکب این نوع جرائم می شوند، در مورد اطفال استفاده از واژه بزهکاری بهتر از استفاده از واژه مجرمیت است. با یک تعریف ساده میتوان گفت، طفل بزهکار فردی است که قبل از رسیدن به سن هیجده سالگی، مرتکب جرمی شود. هر روز در کنار ما جرایم متعددی به وقوع می پیوندد و با توری روزنامه ها، در صفحه حوادث با انواع بزهکاری آشنا می شویم: چاقوکشی، ضرب و جرح، دزدی، تجاوز و وقتی از خیابان عبور می کنیم سازمان هایی نظیر کانون اصلاح و تربیت، نیروی انتظامی، و دادگاه هایی را می بینیم که برای مجازات این گونه افراد به وجود آمده اند. ولی تا حالا فکر کرده ایم چه عواملی در به وجود آوردن فرد بزهکار مؤثر است؟ پیچیدگی عوامل مؤثر در پدیده بزهکاری سبب شده است که هر گروه از محققان آن را از دیدگاهی خاص بررسی کنند. روان شناسان و روان پزشکان از دیدگاه روان شناختی، حقوق دانان از دیدگاه جرم شناسی و مسایل کیفری، پزشکان و زیست شناسان از نظر عوامل مؤثر زیستی و بالاخره جامعه شناسان از دید آسب شناسی اجتماعی. انتشار اولین گزارش راجع به دادگاهی ویژه نوجوان در سال ۱۸۹۹، باعث شده بسیاری از اندیشمندان به مطالعه بزهکاری بپردازند و عوامل مؤثر آن را بشناسند و از دیدگاه های مختلف آن را بررسی کنند ولی هیچ نظریه واحدی نتوانسته تأثیر متغیرهای مستقل فردی و اجتماعی را بر فرد بزهکار تبیین کند. دو نظریه که بیش از همه به آن ها توجه دارد یکی «نظریه کنترل اجتماعی» دورکیم است که هیرشی آن را با مسئله بزهکاری تطبیق داده و دیگری نظریه «پیوندهای افتراقی» است که در اصل ساترلند و کرسی مطرح کرده اند.

نقش خانواده

محیط خانواده اولین محیطی است که فرد در آن رشد می کند و هنجارها را می آموزد. علی رغم اینکه بسیاری از عوامل در وقوع بزهکاری اطفال و نوجوانان دخیل اند اما در گام نخست این خانواده ها هستند که نقش تعیین کننده ای در سرنوشت اطفال دارند. چنانکه با تربیت درست می توانند کودک را به راه صحیح هدایت کنند ویا شرایط و محیط را برای تحقق بزهکاری توسط اطفال مهیا سازند. معمولاً والدین اطفال یا نوجوانان بزهکار از نظر رفتاری یا بسیار خشن و سخت گیر هستند و یا نسبت به فرزند خود بسیار بی توجه و سهل انگار هستند.

آسب شناسی و سائل ارتباط جمعی

وسائل ارتباط جمعی به ابزاری گفته می شود که در یک جامعه از آن برای ابلاغ پیام ها و بیان افکار و انتقال مفاهیم به دیگران استفاده می شود. بررسی اثرات این وسائل یکی از پیچیده ترین مباحث در آسب شناسی اجتماعی است. به همین دلیل، بسیاری از جامعه شناسان در درستی نتایج پژوهش هایی از این دست تردید نشان می دهند. امروزه گسترش و توسعه وسائل ارتباط جمعی به حدی است که دوران حاضر را عصر ارتباطات نامیده اند. مک لوهان دنیا را با مفهوم دهکده ای جهانی می شناسد ولی گوید وسائل ارتباط جمعی دارای چنان قدرتی هستند که می توانند نسلی تازه در تاریخ انسان پدید آورند، نسلی که با نسل های پیشین بسیار متفاوت است. از اثرات منفی وسائل ارتباط جمعی معتاد شدن به معنی عام کلمه است. در بسیاری از موارد انسان ها چنان به رسانه ها معتاد می شوند و بدان اعتماد می ورزند که در ساعت معین بدان نیاز می یابند.

ارتباطات نامتعارف میان قشر جوان

جوانان، یکی از گروه های سنی هستند که علاقه شدیدی به اینترنت و فضای مجازی نشان داده اند. این رسانه به واسطه چندگانگی و هم چنین قدرت جذب افراد، جایگاه ویژه ای در میان این گروه سنی در سراسر دنیا پیدا کرده است. فضای مجازی به دنیای مجازی ایجاد ارتباط و ابراز عقاید جوانان تبدیل شده و این حالت در کشورهای گوناگون از شدت و ضعف برخوردار است. اینترنت و فضای مجازی، فضای لازم برای بروز هیجانات جوانان را فراهم می آورد؛ این افراد به راحتی می توانند در حالی که در محیط خانه یا مدرسه هستند با دیگران ارتباط برقرار نمایند.

راهکارهای پیشگیری از بزه کاری

- اگر دولت ها سعی کنند با سیاست های اقتصادی مناسب، موقعیتی را فراهم کنند که افراد جامعه به صورت یکسان از امکانات موجود استفاده کنند و با تعدیل اوضاع اقتصادی، طبقات جامعه را به هم نزدیک کنند بسیاری از جرایم و انحرافات اجتماعی خصوصاً دزدی، کاهش چشمگیری را نشان خواهد داد. زیرا عامل اساسی دستبردها، احساس نیاز و تبعیض، کمبود و فقر مالی است.

- بدون تعارف، میزان جرم و جنایت و دزدی در کسانی که اعتقادات مذهبی قوی دارند چیزی در حد صفر است. در تمام ادیان (زرتشت، یهود، مسیح، اسلام، بودا و...) دزدی مورد نکوهش قرار گرفته است. فرد مذهبی، چه بودایی باشد چه مسیحی، چه مسلمان، اموال دیگران را غارت نمی کند؛ زیرا معتقد است این کار گناهی است نابخشودنی و لذتی که از این اموال و امکانات در زندگی دنیایی به دست می آید با ذلت و رنجی که در عالم اخروی بدان دچار خواهد شد قابل قیاس نیست. (تمام ادیان به وجود جهان پس از مرگ معتقدند، البته با تفاوت های ظریفی). اگر خانواده ها با تکیه بر مسائل اخلاقی، فرزندان شان را به دوران نوجوانی و بزرگسالی برسانند قطعاً با مشکلات کمتری روبرو خواهند بود (شهبابی، ۱۳۹۱).

- کمک های مردمی و دولتی به خانواده های بی سرپرست

- ایجاد کار در سطوح مختلف سنی و تحصیلاتی

- بالا بردن سطح فرهنگ جامعه

- پر کردن اوقات فراغت نوجوانان به شیوه ای صحیح و اصولی

- تلاش خانواده ها برای پرورش کودکانی با عزت نفس بالا تا آنها بدانند اراده ای دارند که می توانند بر تمام نیازها و مشکلات فایق آیند. بایده کودکاموخت حتی در صورت سخت ترین گرسنگی ها بسیار شرم آور است که شکم خود را با دارایی دیگران سیر کند. وجود عزت نفس در انسان، از بروز بسیاری انحرافات که زاییده هوای نفس است جلوگیری می کند.

- قرار دادن الگوهای مناسب برای کودکان و نوجوانان (والدین مناسب، شخصیت های مذهبی، امامان، پیشوایان دینی و...)

- تقویت ارزش های معنوی در کودکان و نوجوانان به جای اهمیت گذاشتن بر مسائل.

- جلوگیری از مهاجرت ها، با ایجاد امکانات مناسب در روستاها و شهرهای کوچک.

- استفاده از عنصر تبلیغات خصوصاً صدا و سیما و وسایل ارتباط جمعی برای بالا بردن سطح آگاهی و اعتماد به نفس در کلیه اقشار جامعه.

- جمع آوری سارقین و باندهای سرقت و درمان آنها در مراکز مخصوص بازپروری نوجوانان.

- افزایش و تشدید مقررات. (آقابابایی، ۱۳۹۰)

جرایم رایانه ای و اینترنتی

شاید هک شدن سایت بانک ملی ایران و شبکه شتاب یکی از نخستین نشانه های ورود ایران به جامعه اطلاعاتی بوده باشد، با این حال گسترده بودن تعداد سایت های آموزش هک و بالا بردن تعداد هکرها و آمار بالای سایت های هک شده حکایت از رسوخ این پدیده به جامعه دارد. گسترش شبکه های مجازی تجارت الکترونیک و آنچه به نام گلد کوئیست و پنتاگون و چند نام دیگر شناخته شده است، آسیب پذیری ساختار ایران در این زمینه را نشان می دهد. (نورمحمدی، ۱۳۸۸)

خصوصیات و عملکرد شبکه های اجتماعی

- 1- ارایه خدمات مانند چت، وبلاگ نویسی، ایمیل، پیام های فوری، ویدئو، اشتراک گذاری فایل، اشتراک گذاری عکس و غیره
 - 2- ساخت یک پایگاه داده از کاربران که باعث می شود تا کاربران دوستان خود را بیابند در عین حال اجتماعات مختلفی هم شکل می گیرند.
 - 3- آزاد و بدون هزینه هستند.
 - 4- به اشتراک گذاری علاقه مندی ها (دیدگاه های سیاسی و یا فعالیت های تجاری، مذهبی، ملیت و مبتنی بر هویت و ...)
 - 5- ترکیب سازی های جدید برای گرفتن اطلاعات و ارتباطات از قبیل اتصال به تلفن همراه
 - 6- اضافه کردن ویژگی های جدید را براساس نظرات کاربران دارند.
 - 7- اجازه دادن به کاربران برای دسترسی و تنظیم قوانین و حفظ حریم خصوصی
 - 8- ایجاد جوامع و گروه های مختلف
 - 9- فراهم کردن زمینه ای برای ملاقات با افراد غریبه یا کسانی که به زمینه های مختلف مورد نظر افراد، نزدیک هستند.
- انسان در خانواده، فرایند جامعه پذیری را می آموزد که مجموعه ای از بایدها و نبایدها است و بالاخره نقش هایی را در روابطش با دیگران یاد می گیرد. آنچه در خانواده از اهمیت برخوردار است، توجه به ارزش ها به ویژه ارزش های خانوادگی و اجتماعی است. ارزش های اجتماعی از اساسی ترین عناصر نظام اجتماعی هستند که از طریق آنها می توان جامعه را کنترل کرد و به سوی زوال یا تعالی سوق داد. بنابراین، خانواده ها باید عواملی را که موجب پیدایش، شکل گیری و تقویت ارزش ها و ارتباطات خانواده و جامعه می شوند، بشناسند. (کفاشی، ۱۳۸۹)

پیشینه خارجی تحقیق

در سال ۲۰۰۳ تحقیقی با عنوان «مصرف رسانه های جمعی در میان نوجوانان» توسط جمعی از پژوهشگران اسپانیایی جهت توصیف مصرف رسانه های جمعی (تلویزیون، تلفن های همراه، کامپیوتر، اینترنت و بازی های ویدئویی) در میان نوجوانان و تجزیه و تحلیل تأثیرات آن بر روی سلامتی و پیشرفت آن ها صورت پذیرفته است. در این تحقیق که به روش پیمایشی صورت گرفته است، از نمونه ای آماری شامل ۸۸۴ نوجوان ساکن شش شهر ایلات کانتابریای اسپانیا که بین ۱۴ تا ۱۸ سال سن داشتند و در مقاطع سوم و چهارم دبیرستان مشغول تحصیل بودند، استفاده شده است. یافته ها نشانگر این هستند که نوجوانان در طول ایام هفته بطور میانگین ۳ ساعت در روز و در روزهای تعطیل آخر هفته نیز بطور میانگین ۳/۲ ساعت در روز را به تماشای تلویزیون می پرداختند. استفاده آن ها از کنسول های بازی نیز بطور میانگین ۰/۶۹ در روز (۴۱ دقیقه) در طول

هفته و ۱/۰۹ ساعت در روز (۶۵ دقیقه) در تعطیلات آخر هفته را شامل می شود. این افراد از اینترنت نیز به میزان ۰/۸۳ ساعت (۴۹ دقیقه) در روز در طول ایام هفته و ۱۵ / ۱ ساعت در روز (۶۹ دقیقه) در تعطیلات آخر هفته استفاده می کنند. ۸۷/۲ درصد نوجوانان دارای تلفن همراه هستند (این آمار در برگیرنده ۹۱/۶ درصد دختران ۸۲/۴ درصد پسران می باشد). نوجوانان بطور میانگین در سن ۱۳ سالگی اولین تجربه کار با تلفن همراه را کسب کرده اند. هزینه ماهانه تلفن همراه برای دختران بالغ بر ۱۵ واحد پولی و برای پسران بالغ بر ۱۰ واحد پولی می شود و همچنین از تلفن های همراه نیز غالباً برای ارسال پیامک بهره گرفته می شود. تقریباً نیمی از نوجوانان (۴۶/۴ درصد) تلفن همراه خود را با خود به دبیرستان می برند و آمارها نشان می دهند که بطور میانگین در میان اعضای خانواده های آن ها حداقل سه تلفن همراه وجود دارد. اکثر آن ها (۸۲/۱ درصد) علاقمند به گشت و گذار در اینترنت می باشند اما در این میان پسران ترجیح می دهند که بیشتر به گشت و گذار و دانلود بازی بپردازند و دختران علاقه بیشتری به چت و ارسال ایمیل از خود نشان می دهند. ۶۲ درصد نوجوانان به کافینت رفته اند و ۴۰ / ۸ درصد آن ها، بویژه پسران (۳۳ درصد از پسران در مقابل ۷ / ۷ درصد از دختران)، نیز از وب سایت های پرونوگرافی بازدید کرده اند. در حدود دوسوم از نوجوانان (۷۱/۵ درصد)، بویژه پسران (۸۷ درصد از پسران در مقابل ۵۷ درصد دختران)، از کنسول بازی های ویدئویی برخوردار بوده اند. علاوه بر این آن ها بطور میانگین از سن ۸/۸ سالگی بازی با این وسایل را آغاز کردند. در این خصوص پسران بیشتر ترجیح می دهند که بازی های تیراندازی، مبارزه ای، ورزشی و اتومبیل رانی را انجام دهند. در مقابل این امر دختران به بازی های ماجراجویانه علاقمند هستند. تقریباً یک چهارم این نوجوانان (۲۲/۲ درصد) پول خود را صرف بازی های ویدئویی و کافینت ها می کنند. (پسران بطور میانگین ۲۷/۰۶ درصد واحد پولی در ماه و دختران ۱۶/۸۱ واحد در ماه) محققان این پژوهش معتقدند که بطور کلی متخصصان امور اجتماعی و بخصوص متخصصان امور بهداشت و سلامت می بایست که آموزش های بهداشتی در مورد مصرف رسانه های جمعی را از طریق تشویق و تعلیم نوجوانان در مورد استفاده معقولانه از این وسایل افزایش دهند. آن ها در ادامه می افزایند که والدین باید محدودیت استفاده کمتر از دو ساعت را برای استفاده از رسانه های جمعی برای نوجوانان خود اعمال کرده و از اینکه این وسایل در اتاق خواب آن ها وجود داشته باشد ممانعت بعمل آورند. همچنین معتقدند که والدین می بایست که نوجوانان خود را در مورد بازی های ویدئویی دسترسی به اینترنت و کاربرد ایمیل آموزش داده و بر آن نظارت کنند.

پژوهش «مطالعه در باب مصرف رسانه» توسط میلوارد براون از اعضای اتحادیه ای اروپایی تبلیغات تعاملی در اکتبر سال ۲۰۰۴ انجام گرفته است. هدف از انجام این پژوهش ارزیابی نحوه تخصیص زمان شهروندان اروپایی نسبت به مصرف رسانه هایی چون تلویزیون، رادیو، روزنامه، مجله و اینترنت بوده است. محقق در اجرای پژوهش خود از نمونه آماری ۷۰۰۰ نفری ذیل بهره برده و برای جمع آوری داده ها نیز از انجام مصاحبه تلفنی با هریک از این افراد استفاده نموده است. یافته های برآمده از این تحقیق اشاره می کنند که در حال حاضر تقریباً نیمی از اروپاییان (۴۸ درصد) از اینترنت استفاده به عمل می آورند. ضریب نفوذ اینترنت در بازارهای اروپای شمالی بالا بوده و بطور میانگین دوسوم پاسخگویان در این بازارها به اینترنت دسترسی داشته اند. ضریب نفوذ اینترنت در کشور هلند نیز تقریباً به همین میزان می باشد. این در حالی است که کمترین ضریب نفوذ اینترنت که ۳۴ درصد می باشد مربوط به کشور اسپانیا است. نیمی از افراد مورد مطالعه کمتر از پنج ساعت از وقت خود را در هفته صرف اینترنت می نمایند. در مقابل ۱۰ درصد از این افراد بیش از ۲۶ ساعت از زمان خود را در هفته به استفاده از اینترنت می گذرانند. تلویزیون با مصرف میانگین پنج روز در هفته به عنوان پرمصرف ترین رسانه شناخته می شود بطوریکه از تمام اوقاتی که اروپائیان صرف انواع رسانه ها می کنند. تلویزیون با ۳۳ درصد بالاترین سهم را نصیب خود کرده، پس از آن رادیو با ۳۰

درصد رتبه دوم را از آن خود ساخته است. در رده های سوم و چهارم و پنجم نیز به ترتیب اینترنت با ۲۰ درصد، روزنامه ها با ۱۱ درصد و مجلات با ۸ درصد جای گرفته اند.

در آسیا، در تایوان (ینگ و تونگ ۲۰۰۴) کره (ونگ، لی و چنگ، ۲۰۰۳)، هندوستان (نلوا و اناند ۲۰۰۳) و هنگ کنگ (چک و لیونگ ۲۰۰۴) پژوهش هایی در زمینه اعتیاد به اینترنت انجام شده است. سندرز و همکاران (۲۰۰۰) در پژوهشی نشان دادند که استفاده مداوم از اینترنت با افسردگی و انزوای اجتماعی نوجوانان همراه است. بولن و هری (۲۰۰۰)، به نقل از معیدفر و همکاران، (۱۳۸۴) به این نتیجه رسیدند که هرچه جوانان زمان بیش تری را با اینترنت سر کنند، درمقابل از میزان زمانی که صرف محیط اجتماعی واقعی شان خواهند کرد، کاسته خواهد شد.

یانگ (۲۰۰۶) در مطالعه ای که انجام داد، دریافت که ۸۰ درصد از پاسخ گوینان، کاربران وابسته به اینترنت بودند که انگاره های رفتار معتادانه قابل توجهی را از خود بروز دادند. وی خاطر نشان می سازد که وابستگی به اینترنت، گسست ها و انقطاع های شدیدی در زندگی تحصیلی، اجتماعی، مالی و شغلی مشارکت کنندگان ایجاد کرده است.

موراهان و همکاران (۲۰۰۶) برای سنجش میزان شیوع و رابطه آسیب شناختی استفاده از اینترنت بین دانشجویان دانشگاه تایوان، به این نتیجه رسیدند که مردان به طور متوسط نمرات بالاتری را در علایم آسیب شناسی استفاده از اینترنت نسبت به زنان به دست آوردند.

تامپسون (۲۰۰۵) به مطالعه اختلالات اعتیاد اینترنتی در بین مردم پرداخت. بر اساس نتایج مطالعه ایشان، ۷۲ درصد از پاسخ گوینان اذعان به وجود نوعی اعتیاد و یا وابستگی به اینترنت در خود داشته اند و ۳۳ درصد از آن ها نیز به اثرات سوء استفاده از اینترنت بر زندگی شان اشاره کرده اند.

گرینفلد (۱۹۹۸) در مطالعه ای که روی کاربران اینترنت انجام داد، پی برد که ۵/۷ درصد از نمونه تحقیق وی دارای معیار استفاده غیر ارادی از اینترنت بودند. از میان این افراد، عمده ترین مواد مصرفی اینترنت عبارتند از: اتاق های چت، هرزه نگاری، خرید آن لاین و نامه الکترونیکی، هم چنین، حدود یک سوم از مشارکت کنندگان در این مطالعه اظهار داشته اند که آن ها از اینترنت به عنوان یک روش فرار از وضع همیشگی و یا تغییر خلق و خوی شان استفاده می کنند.

بولن و هری (۲۰۰۰)، به نقل از معیدفر و همکاران، (۱۳۸۴) در مطالعه خود به این نتیجه رسیدند که هر چه جوانان زمان بیشتری را با اینترنت سر کنند، در مقابل از میزان زمانی که صرف محیط اجتماعی واقعی شان خواهند کرد، کاسته می شود. به علاوه آن که جوانان معتاد به اینترنت همانند سایر معتادان، دچار علایم و شاخصه های اعتیاد مشخص هستند. بر اساس نتایج مطالعه اندرسون (به نقل از ولس، ۱۳۸۲) به روی دانشجویان، ۱۰ درصد از پاسخ گوینان دارای معیارهای وابستگی به اینترنت بوده و اکثریت کسانی هم که استفاده اعتیادی از اینترنت داشتند، مرد و از دانشجویان رشته های فنی بوده اند.

براساس نتایج تحقیقی که اخیراً از سوی کالج بوستون و دانشگاه ماسا چوست ترتیب داده شده بود، با عنوان «تأثیر رایانه بر کیفیت یادگیری دانش آموزان» مشخص شد انجام کارهای عادی باعث تأثیر مثبت بر نحوه عملکرد آن ها در آزمون های مدرسه می شود. در این تحقیق که در خصوص کارآیی افراد و کار با رایانه انجام شده بود، بیش از ۹۸۶ مدرسه گوناگون مورد بررسی قرار گرفتند و مشخص شد دانش آموزانی که معمولاً از رایانه شخصی برای انجام کارهای عادی از جمله نوشتن مقالات مدرسه استفاده می کنند. در آزمون یکسان نسبت به همکلاسان خود که کمتر از رایانه استفاده می کنند، نتیجه بهتری کسب می کنند. آزمون مورد بررسی در این تحقیق رشته ای بود که نیاز به رایانه و یا پیش زمینه رایانه ای نداشت تا امکان نتیجه گیری دقیق وجود داشته باشد. بدین معنی که مهارت در کار با رایانه به عنوان پیش زمینه مؤثری در آزمون به حساب نمی آمد

و بنابر این آنچه در نتیجه آزمون مشخص می شد، می توانست درباره تأثیر غیر مستقیم یا عدم تأثیر این توانایی بر نتیجه گیری دانش آموزان در آزمون ها اظهار نظر کند.

تامپسون در سال ۲۰۰۴ به مطالعه اختلالات اعتیاد اینترنتی در بین مردم پرداخت براساس نتایج مطالعه ایشان، ۷۲ درصد از پاسخگویان اذعان به وجود نوعی اعتیاد یا وابستگی به اینترنت در خود داشته اند و ۳۳ درصد از آن ها نیز به اثرات سوء استفاده از اینترنت بر زندگی شان اشاره کرده اند. گروهی که خودشان را معتاد به اینترنت معرفی کرده اند، گرایش به موارد زیر در آن ها بیش از گروه غیرمعتاد به اینترنت بوده است: ۱- پیامدهای منفی اینترنت بر آن ها ۲- مشارکت بیشتر در گروه های خودیار آنلاین ۳- احساس تمایل شدید به استفاده از اینترنت در زمان آنلاین بودن ۴- برای استفاده بعدی از اینترنت انتظار کشیدن ۵- به خاطر استفاده از اینترنت، احساس گناه کردن ۶- دروغ گفت به دوستان راجع به میزان آنلاین بودن ۷- شکایت خانواده و دوستان نسبت به استفاده مفرط از اینترنت.

پیشینه داخلی تحقیق

غلامعلیان (به نقل از آتش پور و نادی، ۱۳۸۳) در تحقیقی، به بررسی میزان شیوع سندرم اعتیاد به اینترنت و تأثیرات روانی-اجتماعی آن در کاربران اصفهانی پرداخته است. نتایج تحقیق نشان داد که میزان سندرم اعتیاد به اینترنت در گروه سنی ۳۰-۲۰ سال از سایر گروه ها بیش تر است. هم چنین کاربران معتاد با نشانه های اختلال افسردگی و پارانوئید مشخص شدند و کار کردن با اینترنت را به هم نشینی با خانواده و گردش رفتن با دیگران ترجیح می دادند. به علاوه مشخص شد، نوع و سبک تفکر کاربران نیز می تواند عاملی در علاقه مندی آنان به اینترنت و نوع رفتارهای آنان باشد.

بنابر پژوهش انجام شده توسط سجادیان و نادی (۱۳۸۵) تحت عنوان «ارتباط بین افسردگی و انزوای اجتماعی کاربران اینترنت نوجوان و جوان با مدت زمان روزانه معمولی کاربری اینترنت» که به روی ۱۱۸ نفر از مشتریان معمول کافی نت های مجاور شهر اصفهان انجام شده است، تست افسردگی بک و تست محقق ساخته انزوای اجتماعی برای ارزیابی افسردگی و انزوای اجتماعی برای افراد نمونه استفاده شد. داده ها با استفاده از ضرایب همبستگی پیرسون، اسپیرمن و t گروه های مستقل تحلیل گردید. یافته های مطالعه حاکی از وجود رابطه مثبت بین افسردگی و انزوای اجتماعی با مدت زمان معمول استفاده از اینترنت در کاربران نوجوان و جوان است ($P < 0/01$) بنابراین نتیجه گیری می شود که استفاده بیش از حد از اینترنت می تواند، برای سلامت، رشد روانی و رشد اجتماعی نوجوانان و جوانان خطر آفرین باشد.

تحقیق هما زنجانی زاده و علی محمد جوادی (۱۳۸۴) تحت عنوان «بررسی میزان و نوع استفاده از اینترنت و تأثیر آن بر ارزش های خانوار در بین دانش آموزان دبیرستانی مدارس دولتی ناحیه ۳ مشهد» می باشد. روش این تحقیق پیمایشی و حجم نمونه آن ۴۰۳ نفر بوده است. برخی از نتایج این تحقیقات به این شرح می باشد: ۷/۴۴ درصد از پاسخ گویان از اینترنت استفاده می کردند و ۵۵/۳ درصد استفاده نمی کردند. میزان استفاده از اینترنت در بین دختران ۴۶/۷ درصد و در بین پسران ۵۳/۳ درصد بوده است. ۲/۶۲ درصد از کاربران در خانه از اینترنت استفاده می کرده اند، ۱/۲۱ درصد در کافی نت و ۷/۱۶ درصد در خانه و کافی نت. ۱/۱ درصد از کاربران اوقات فراغت خود را در اینترنت سپری نمی کنند. میزان گذراندن اوقات فراغت ۳/۴۳ درصد از پاسخ گویان در اینترنت کم، ۴/۴۹ درصد تا حدودی، ۲/۱۲ درصد از کاربران زیاد و ۸/۲ از کاربران خیلی زیاد بوده است. نتایج تحقیق نشان می دهد که کاربران اینترنت به دلیل عدم آگاهی کافی به شیوه های بهره گیری مناسب از این تکنولوژی بیشتر به چت و پست الکترونیکی تمایل داشته اند به طوری که میانگین استفاده از اینترنت ۴۹۸ دقیقه در هفته بوده و میزان

استفاده از چت با ۱۲۷ دقیقه در هفته بیشترین میانگین را در میان انواع استفاده از اینترنت به خود اختصاص داده است. میانگین استفاده از محیط‌ها اینترنتی در بین کاربران دختر در هفته، ایمیل ۷۴ دقیقه، چت ۱۳۲ دقیقه، بازی ۶۳ دقیقه، اطلاعات علمی-آموزشی ۷۵ دقیقه، محیط‌های خبری ۳۲ دقیقه، تماشای فیلم از اینترنت ۳۲ دقیقه، استفاده از جک ۴۷ دقیقه، تصاویر جنسی ۱۶ دقیقه، گوش دادن به موسیقی ۱۳۸ دقیقه، کارت پستال ۳۱ دقیقه، گرفتن نرم افزار ۱۸ دقیقه، و بلاگ ۱۲۲ دقیقه می‌باشد. میانگین استفاده از انواع محیط‌های اینترنتی در بین کاربران پسر در هفته، ایمیل ۵۴ دقیقه، چت ۱۲۲ دقیقه، بازی ۶۷ دقیقه، اطلاعات علمی-آموزشی ۶۰ دقیقه، محیط‌های خبری ۳۵ دقیقه، تماشای فیلم از اینترنت ۳۱ دقیقه، استفاده از جک ۳۶ دقیقه، تصاویر جنسی ۵۰ دقیقه، گوش دادن به موسیقی ۵۰ دقیقه، کارت پستال ۱۹ دقیقه، گرفتن نرم افزار ۳۹ دقیقه، و بلاگ ۴۹ دقیقه می‌باشد.

تأثیر تجربه فضای سایبرنتیک بر هویت اجتماعی در سه سطح خانواده، گروه همسالان، و جامعه» توسط بهزاد دوران (۱۳۸۲) مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج این پژوهش رابطه معنی داری را میان فضای سایبرنتیک و هر یک از سه سطح هویت اجتماعی (هویت خانوادگی، هویت همسالان و هویت ملی) پاسخگویان را مشخص ساخت، و نشان می‌دهد که اینترنت بر هویت اجتماعی تأثیری ندارد، در این تحقیق استفاده از اینترنت و عدم استفاده از اینترنت و میزان استفاده از اینترنت متغیرهای مستقلی بوده‌اند که از اهمیت فراوانی برخوردار بوده است ولی میزان انواع استفاده از دیگران مد نظر قرار نگرفته است. در سال (۱۳۸۸) هاشمی و همکارانش تحقیقی با عنوان «بررسی اعتیاد اینترنتی و تأثیر آن بر رفتار نوجوانان» به روش پیمایشی انجام دادند. نمونه مورد مطالعه ایشان ۳۸۰ نفر از دانش‌آموزان دبیرستان‌های منطقه یک شهر اراک بودند که با شیوه نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند. داده‌های به دست آمده، پس از تکمیل پرسش‌نامه با روش‌های همبستگی، رگرسیون و تحلیل مسیر و با استفاده از نرم‌افزار Spss تجزیه و تحلیل شدند. نتایج حاکی از آن است که بین متغیر تحصیلات و اعتیاد اینترنتی همبستگی معنی‌دار وجود دارد و بین متغیر دینداری و اعتیاد اینترنتی رابطه منفی و معنی‌دار برقرار می‌باشد. بنا بر یافته‌های تحقیق متغیر مستقل روابط خانوادگی به عنوان یکی از عوامل تأثیرگذار بر اعتیاد اینترنتی بیشترین تأثیر را بر متغیر وابسته دارد.

در سال (۱۳۸۹) ابراهیمی و همکارانش تحقیقی با عنوان «بررسی جامعه‌شناختی میزان اعتیاد به اینترنت و همبسته‌های اجتماعی آن (مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه آزاد شهر بابل)» به روش پیمایشی انجام دادند. نمونه مورد مطالعه ایشان ۳۸۵ نفر از دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد بابل بودند که با شیوه نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. داده‌های به دست آمده، پس از تکمیل پرسش‌نامه با استفاده از نرم‌افزار Spss تجزیه و تحلیل شدند. نتایج حاکی از آن است که برای مردان سن با چهار بعد (طول مدت زمان استفاده از اینترنت، نوع استفاده از اینترنت، احساس بیگانگی با خود و علاقه به اینترنت) رابطه معنی‌دار دارد. سن زنان نیز با چهار بعد (میزان متوسط ساعات استفاده از اینترنت در هفته، طول مدت زمان استفاده از اینترنت، نوع استفاده از اینترنت، احساس بیگانگی با خود و علاقه به اینترنت) رابطه معنی‌دار دارد. در سال (۱۳۹۰) علیزاده و ایزدی تحقیقی با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر گرایش جوانان به چت در شهر بابل» به روش پیمایشی انجام دادند. نمونه مورد مطالعه ایشان ۱۸۰ نفر از شهروندان شهر بابل که سن آن‌ها بالاتر از ۱۵ سال می‌باشد، بودند که با شیوه نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. نتایج گویای این موضوع است که هرچه قدر گرایش به دوست‌یابی‌های موقت نظیر توجه به جنس مخالف بیشتر باشد به همان میزان گرایش به چت کردن نیز افزون‌تر می‌شود. هرچه والدین در خصوص مباحث رایانه‌ای به ویژه چت کردن اطلاع‌چندانی نداشته باشند گرایش به چت کردن افزایش می‌یابد. هرچه فرد

برای تنوع گرایی ارزش بیشتری قایل شود به همان میزان گرایش به چت کردن نیز افزایش می یابد. ناشناس بودن و عدم کشف هویت فرد از سوی دیگران بر گرایش به چت کردن جوانان مؤثر و دارای همبستگی بالا و مثبتی است. هزینه پایین چت کردن بر گرایش به چت کردن جوانان مؤثر و دارای همبستگی بالا و مثبتی است و نهایتاً اینکه پایین بودن ریسک خطر گرفتاری در چت بر گرایش به چت کردن جوانان مؤثر و دارای همبستگی بالا و مثبتی است.

یاسمی نژاد، آزادی و امویی (۱۳۹۰) در پژوهش خود به این نتیجه دست یافتند که فضای مجازی می تواند امنیت اجتماعی را مورد تهدید قرار دهد، زیرا اینترنت با وجود این که می تواند به عنوان ابزاری قدرتمند در عرصه اطلاع رسانی به کار گرفته شود تا آن جا که گاهی از آن به عنوان انفجار اطلاعات هم نام برده می شود، ولی این فناوری مدرن با تمام فوایدی که دارد، تهدیدها و خطرهایی نیز برای جامعه و بشر داشته است. به طوری که امروزه، بخش عمده ای از جرایم مربوط به حوزه ی کامپیوتر، اینترنت و فضای مجازی است که امنیت اجتماعی را هدف قرار داده اند.

دو فضایی شدن آسیب ها و ناهنجاری های فضای مجازی: مطالعه تطبیقی سیاستگذاری های بین المللی» عنوان پژوهشی است که عاملی و حسنی (۱۳۹۱) انجام داده اند. در این مقاله تحت پارادایم دو فضایی شدن به به مفهوم سازی عمده ترین آسیب های فضای مجازی پرداخته شده و با مطالعه تطبیق سیاستگذاری ها در برخی کشورهای پیشرو، راهبردهای اتخاذ شده دسته بندی شده اند. نتایج این تحلیل تطبیقی نشان می دهد که سیاست ها و برنامه های فرهنگی و اجتماعی کشورها را می توان به سیاست های سلبی و ایجابی تقسیم کرد. سیاست های سلبی شامل سیاست ها و برنامه های حذف، کنترل و نظارت و سیاست های ایجابی فرهنگی و اجتماعی جوامع، برنامه ها و سیاست هایی معطوف به تولید محتوا، مدیریت محتوا، برنامه های دیجیتال سازی اطلاعات آنالوگ و دسترس پذیر ساختن اطلاعات و محتوا در شبکه اینترنت است. هم چنین تحقیقاتی هم در خصوص اوقات فراغت و تحولات نگرشی و ارتباط آن ها با اینترنت انجام شده است که به دو مورد از آن ها اشاره می شود. تحقیق « جوانان و فراغت مجازی» به بررسی کارکردهای چت در کافی نت های تهران پرداخته است. پژوهش گر با طرف دو مفهوم « رسانه ای شدن» و « خانگی شدن» به توصیف نحوه ی گذران اوقات فراغت در جامعه جوان ایران پرداخته است و در این میان فضای چت روم های اینترنتی به منزله ی عرصه ای مدرن برای سرگرمی مورد توجه قرار گرفته است. تحقیق مذکور بر اساس روش های پیمایشی انجام شده و پرسشنامه ای در اختیار مراجعه کنندگان به کافی نت ها قرار داده شده و اطلاعات مورد نیاز جمع آوری گردیده است. برخی از نتایج این تحقیق که به تحقیق جاری ارتباط بیشتری پیدا می کند عبارتند از: گروه های سنی جوان تر به کارکردهای تفریحی و تفننی چت و تفکیک بیشتر دو حوزه مجازی و واقعی توجه بیشتری دارند. این گروه بیشتر به دنبال گسترش شبکه های دوستی بوده و از چت کردن لذت بیشتری می برند و در همان حال از فرصت هایی که اینترنت برای ناشناس ماندن و گاه پنهان ساختن هویت واقعی فراهم می سازد استفاده می کنند. از سوی دیگر گروه بزرگسال با وسواس بیشتری دست به انتخاب می زنند و در کنترل روابط خویش و سطح و جهت آن مهارت بیشتری دارند. یافته های تحقیق نشان داده است که دختران جوان در انتخاب شرکای گفت و گوی خود به معیار سن توجه بیشتری دارند که این مسئله بیانگر هنجارهای رایج در آشنایی های افراد غیر هم جنس و جامعه پذیری انتظاری دختران جوان است. کارکردهای فراغتی و سرگرم کننده (غلبه بر تنهایی و سرگرمی) بیش از موارد دیگر (مثل، شناخت و دوست یابی) مورد توجه کاربران بوده است. تجارب بدیع جذابی که محیط اینترنت برای خودشناسی، هویت یابی و نیز مشارکت های نوین فراهم می سازد تحت الشعاع کارکرد های سرگرم کننده است. فضای غالب در محیط چت روم گفت وگوهای دوستانه جوانان غیر هم جنس است که با نیت ارضای کنجکاوی، آشنایی، سرگرمی و گاه شیطنت و ماجراجویی بدان روی آورده اند. انگیزه ها و

چگونگی استفاده کاربران از چت های اینترنتی همچنین بیانگر تفاوت های جنسیتی و میل بیشتر پسران به استفاده از موقعیت جنسیتی برتر خود در اجتماع برای انتخاب سرگرمی و جست و جوی روابط دوستانه و آزاد است. در نهایت، محقق سرگرمی های مجازی را عاملی می داند که علاقه جوانان به مشارکت اجتماعی و فعالیت های مدنی را با انگیزه های مختلف تحت الشعاع قرار می دهد و ممکن است بر مهارت های اجتماعی آنان در تدارک فراغت های گروهی و تفریحات و بازی های غیر مجازی تأثیر منفی بگذارد. هم چنین مجاورت طولانی با فضای مجازی می تواند به تأثیر پذیری افراطی از هنجارها و ارزش ها در عرصه های مختلف ارتباطی و اجتماعی انجامیده و با تقویت جهان وطنی تعلقات ملی و سنتی کاربران را تحت تأثیر قرار دهد. تحقیق « بررسی نحوه کاربرد اینترنت نزد جوانان مشهد» توسط راضیه آذرنیا در سال (۱۳۸۳)، به سفارش مرکز افکار سنجی دانشجویان ایران (شعبه مشهد) به شماره ۳۵۱۲۵ انجام شده است. گروه سنی مورد مطالعه وی جوانان ۱۵-۲۹ ساله بوده است. حجم نمونه در مرحله اول ۴۰۰ نفر بوده است. بر اساس نتایج این مرحله ۱/۴۴ درصد جوانان در گروه سنی ۱۵-۲۹ سال از اینترنت استفاده می کنند. از کل این افراد ۵/۵۷ درصد را مردان و ۵/۴۲ درصد را زنان تشکیل داده اند. ۲/۷۶ درصد مجرد و ۸/۲۳ درصد متأهل بوده اند. ۲/۳۱ درصد از افراد غیر کاربر تمایل زیاد و خیلی زیاد، و ۶/۳۱ درصد تمایل کم و خیلی کم در خصوص استفاده از اینترنت دارند.

بدایعی (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان بررسی فقهی و حقوقی جرائم سایبری بیان داشته وقوع جرم در فضای مجازی اینترنت ممکن و گاه محرز است و از مختصات عمل مجرمانه در چنین فضایی مکتوم بودن هویت مجرم و سهولت تحقق عمل مجرمانه می باشد. جرائم اینترنتی، ماهیتی غیر فیزیکی و ناملموس داشته و تفاوت اصلی آن با جرائم سنتی در رکن مادی آن است. فقدان قوانین مدون و نیز عدم وجود ضمانت اجرای مناسب و نیز عدم تناسب مجازات این جرائم از علل شیوع و تکرار جرائم رایانه ای می باشد.

ابوبکری (۱۳۹۳) در پایان نامه خود با عنوان بررسی بزهکاری نوجوانان و جرم شناختی جرائم رایانه ای با رشد فزاینده تکنولوژی در عصر اخیر، شاهد تغییرات شگرفی در زندگی بشر می باشیم که دارای جنبه های منفی و مثبت بی شماری است؛ از جمله مهم ترین این دستاوردها، ورود اینترنت و رایانه به جوامع بشری است که ارتکاب بسیاری از جرائم و از جمله جرائم رایانه ای را موجب شده که رویارویی با این جرائم مذکور نیز که روز به روز به تنوع و پیچیدگی های آن افزوده می شود، نیازمند اتخاذ یک سیاست جنایی جدید و کارآمد است. در واقع، ظهور جرائم جدید در عصر فناوری اطلاعات که تحت عنوان جرائم رایانه ای شناخته شده اند، واکنش های تقنینی متفاوتی را به همراه داشته است. در همین راستا در سال ۱۳۸۸ قانون جرائم رایانه ای به تصویب و اجرا درآمد و مشکل خلأ تقنینی در مورد عنصر قانونی جرائم مذکور را در نظام حقوقی کیفری مرتفع ساخت.

آزیده (۱۳۸۹) در پژوهشی با عنوان نقش فناوری های نوین ارتباطی در بزهکاری نوجوانان آورده است با گسترش فن آوری های جدید در جامعه، برخی از پژوهشگران ترغیب شدند تا گسترش فن آوری های ارتباطی بالنسبه قدیمی، مانند تلگراف، تلفن، رادیو، تلویزیون و ویدئو را مورد نظر قرار داده، واکنش شهروندان را در ارتباط با آن ها، خصوصاً هنگامی که تازه به جامعه عرضه شده بودند را مورد بررسی قرار دهند. مجموعه مطالعات انجام شده در این زمینه، حکایت از آن دارند که شباهت های زیادی بین واکنش مردم در ارتباط با فن آوری های قدیمی، زمانی که هنوز " تازه " بودند و فن آوری های بسیار جدید، وجود دارد که در این تحقیق تلاش شده به این مهم نیز توجه گردد.

نوع و روش تحقیق

با توجه به موضوع این تحقیق بر اساس هدف، کاربردی و بر اساس روش، توصیفی تحلیلی می‌باشد.

روش گردآوری اطلاعات

در این پژوهش برای گردآوری اطلاعات موردنیاز از دو روش کتابخانه‌ای و میدانی استفاده شده است. در روش کتابخانه‌ای، با مطالعه کتب، مقالات علمی پژوهشی و مراجعه به سایت‌های معتبر به جمع‌آوری اطلاعات موردنیاز پرداخته شده است.

آمار تحلیلی**آزمون فرضیه اول**

به نظر می‌رسد استفاده از شبکه‌های اجتماعی در افزایش بزه‌کاری در بین دانش‌آموزان دختر دبیرستانی تأثیر داشته باشد.

برای آزمون فرضیه اول از آزمون تی مستقل استفاده شد که این آزمون دارای پیشفرض‌های زیر است:

- توزیع داده‌ها باید نرمال باشد (با استفاده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف)

- داده‌ها دارای مقیاس فاصله‌ای یا نسبی باشند (همانند سن، نمره آزمون‌های روانی مانند افسردگی و . . .)

- دو گروهی که قصد مقایسه آن‌ها را داریم مقیاس اسمی داشته باشند. مانند مقایسه دو گروه از دانش‌آموزان.

آزمون بررسی نرمال بودن متغیرها (آزمون کولموگروف-اسمیرنوف)**جدول ۱: نتایج آزمون کولموگروف اسمیرنوف**

		شبکه‌های مجازی
	تعداد	193
پارامترهای نرمال	میانگین	79.3679
	انحراف معیار	27.75871
	بیشترین دامنه تغییرات	214
	قطعی	214
	مثبت	214
	منفی	-.132
	کولموگروف اسمیرنوف زد	2.972
	سطح معناداری	۷۳۰

برای متغیر این تحقیق آزمون کولموگروف اسمیرنوف استفاده شد تا نرمال بودن داده‌های به دست آمده مورد بررسی قرار گیرد.

نتایج این آزمون نشان داد سطح معنی‌داری برای این متغیر برابر ۰/۰۷۳ می‌باشد که با توجه به اینکه نتایج آن بیشتر از سطح

معنی‌داری ۰/۰۵ بوده بنابراین از آزمون پارامتریک استفاده می‌کنیم.

جدول ۲: نتایج توصیفی آماری

انحراف معیار	میانگین	بیشینه	کمینه	تعداد	گروه بندی
14.34431	71.5804	108.00	49.00	112	شبکه های مجازی استفاده کم
36.89876	90.1358	150.00	48.00	81	شبکه های مجازی استفاده زیاد

همانگونه که در جدول فوق مشاهده می شود، میانگین نمره گروه استفاده کم از فضای مجازی و استفاده زیاد از فضای مجازی به ترتیب (۵۸.۷۱) و (۱۳.۹۰) میباشد، این جدول همچنین نشان میدهد که میانگین نمره گروه استفاده زیاد از فضای مجازی از میانگین نمره گروه استفاده کم از فضای مجازی بیشتر است.

جدول ۳: نتایج آزمون لون

	آزمون لون		نتایج با اطمینان ۹۵٪						
	F	سطح معناداری	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	اختلاف خطای استاندارد	حد بالا	حد پایین	
							99909	11180	
شبکه های مجازی	241.787	000	-4.	191	000	-18.	3.83092	-26.	-10.
			844	55545	11180	99909			
			-4.	97.	000	-18.	4.31810	-27.	-9.
			297	603	55545	12502	98588		

همانگونه که در جدول فوق مشاهده مینمایید سطح معناداری آزمون *Leven* برابر با $p = .000$ است که پایینتر از مقدار 0.05 است. بنابراین محقق باید از نتایج ردیف دوم استفاده کند که فرض برابری واریانس ها پذیرفته شده نیست. این جدول همچنین نشان میدهد که $t(97.603) = -4.297$ ، $p = .000 < 0.05$ است، بنابراین می توان نتیجه گرفت که تفاوت بین میانگین نمره در دو گروه قبل از آزمون معنادار است، به عبارت دیگر استفاده از شبکه های اجتماعی در دو گروه از دانش آموزان استفاده کم و زیاد از فضای مجازی متفاوت است. با توجه به میانگین بدست آمده میتوان نتیجه گرفت که استفاده از شبکه های اجتماعی در افزایش بزه کاری در بین دانش آموزان دختر دبیرستانی تأثیر داشته است. به عبارت دیگر دختران دانش آموزی که ساعات بیشتری را در فضای مجازی می گذرانند بیشتر در معرض بزه کاری قرار می گیرند.

بررسی فرضیه اول تحقیق

فرضیه اول تحقیق عبارت بود از اینکه به نظر می رسد استفاده از شبکه های اجتماعی در افزایش بزه کاری در بین دانش آموزان دختر دبیرستانی تأثیر داشته باشد.

برای متغیر این تحقیق آزمون کولموگروف اسمیرنوف استفاده شد تا نرمال بودن داده های به دست آمده مورد بررسی قرار گیرد. نتایج این آزمون نشان داد سطح معنی داری برای این متغیر برابر ۰/۰۷۳ می باشد که با توجه به اینکه نتایج آن بیشتر از سطح

معنی‌داری ۰/۰۵ بوده بنابراین از آزمون پارامتریک استفاده می‌کنیم. میانگین نمره گروه استفاده کم از فضای مجازی و استفاده زیاد از فضای مجازی به ترتیب (۵۸.۷۱) و (۱۳.۹۰) می‌باشد، این نتایج نشان داد که میانگین نمره گروه استفاده زیاد از فضای مجازی از میانگین نمره گروه استفاده کم از فضای مجازی بیشتر است.

همچنین سطح معناداری آزمون *Leven* برابر با $p = .000$ است که پاینتر از مقدار 0.05 است. بنابراین محقق باید از نتایج ردیف دوم استفاده کند که فرض برابری واریانس‌ها پذیرفته شده نیست. این جدول همچنین نشان می‌دهد که $t(97.603) = -4.297$ ، $p = .000 < 0.05$ است، بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که تفاوت بین میانگین نمره در دو گروه قبل از آزمون معنادار است، به عبارت دیگر استفاده از شبکه‌های اجتماعی در دو گروه از دانش‌آموزان استفاده کم و زیاد از فضای مجازی متفاوت است. با توجه به میانگین بدست آمده می‌توان نتیجه گرفت که استفاده از شبکه‌های اجتماعی در افزایش بزه‌کاری در بین دانش‌آموزان دختر دبیرستانی تأثیر داشته است. به عبارت دیگر دختران دانش‌آموزی که ساعات بیشتری را در فضای مجازی می‌گذرانند بیشتر در معرض بزه‌کاری قرار می‌گیرند.

بررسی فرضیه دوم

فرضیه دوم تحقیق نیز عبارت بود از اینکه به نظر می‌رسد قانون مجازات اسلامی در خصوص جرائم صورت گرفته با تأثیر از استفاده از شبکه‌های اجتماعی به صورت جامع تدوین نشده است.

امروزه یکی از فراگیرترین فعالیت‌های اینترنتی استفاده از شبکه‌های اجتماعی در موبایل‌ها است و به دنبال آن جرائم موبایلی نیز وجود دارد. استفاده از شبکه‌های اجتماعی موبایلی علاوه بر خدمات و دستاوردهای فوق‌العاده مهم و کاربردی که برای هر فرد دارد اما ممکن است تهدیدات و خطراتی نیز در برداشته باشد. لذا آگاهی از قوانین مربوطه و مجوزهای مربوط به این حوزه و همچنین نحوه برنامه‌ریزی و اقدام در موقع بروز خطر یا تهدید در حوزه ارتباطات موبایلی الزامی به نظر می‌رسد.

تا سال ۱۳۸۲ به دلیل کم بودن فعالین‌های افراد در فضای مجازی قانون‌گذار کمتر به موضوع جرم‌های در دنیای مجازی توجه داشت و حتی ادله الکترونیکی برای اثبات یک دعوی از طرف قانون‌گذار چندان موجه نبود؛ اما از سال ۱۳۸۲ به بعد با تصویب شدن قانون تجارت الکترونیک، ادله الکترونیکی نیز به عنوان ادله اثبات دعوی قابل قبول شد. با این حال باز هم قانونی برای جرایم رایانه‌ای نبود تا این که، با تصویب قانون جرایم رایانه‌ای، قانون‌گذار به صورت صریح به موضوع جرم در فضای مجازی پرداخت. به طور مثال زمانی را در نظر بگیرید که فردی توسط پیامک در موبایل و یا شبکه‌های اجتماعی تلگرام، واتساپ و غیره سعی به ارباب، ایجاد هراس، آبروریزی و اخاذی مالی و گاهی بهانه‌ای برای اجبار به کام‌جویی‌های غیر اخلاقی توسط فرد دیگری روبرو می‌شود او می‌تواند از صحبت‌های طرف مقابل اسکرین‌شات (عکس از صفحه موبایل و ...) گرفته و از وی اخاذی کند یا بلعکس فردی با استفاده از جملاتی در این فضا تهدید جانی می‌شود، قانون‌گذار این امکان را فراهم کرده است تا با شکایت از فرد خاطی اقدامات لازم را شروع کند.

مطابق قانون جرایم رایانه‌ای، افشا کردن اطلاعات خصوصی افراد، جرم به حساب می‌آید. ماده ۷۴۵ قانون مجازات اسلامی و در ادامه آن ماده ۱۶ قانون جرایم رایانه‌ای افشای اسرار خصوصی دیگران را جرم دانسته و مجازات آن را جزای نقدی و تا دو سال حبس تعیین کرده است. در ماده ۱۶ قانون جرایم رایانه‌ای ذکر شده است که:

«هرکس به وسیله سیستم‌های رایانه‌ای و یا مخابراتی، فیلم یا صوت یا تصویر دیگری را تغییر دهد یا تحریف و آن را منتشر یا حتی با علم به تغییر یا تحریف آن را منتشر کند، به نحوی که از لحاظ عرفی باعث هتک حرمت و ختشه دار شدن حیثیت

صاحب تصویر شود، به نودویک روز تا دو سال حبس یا پرداخت جزای نقدی از پنج میلیون (۵,۰۰۰,۰۰۰) ریال تا چهل میلیون (۴۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد. «

تبصره - در صورتی که تغییر یا تحریف اثر به صورت مستهجن باشد، فرد خاطی به حداکثر هر دو مجازات مقرر در قانون محکوم خواهد شد. در دومین قانون ذکر شده است که، اقدام تهدید به انجام عملی که ممکن است باعث افشای اسرار خانوادگی یا بروز آبروریزی و ضرر شرافتی گردد، چه تهدید کننده تقاضای اخذی مالی یا غیر مالی را کرده باشد و یا نکرده باشد، جرم مستقلی محسوب شده و بر اساس ماده ۶۶۹ قانون مجازات اسلامی تا هفتاد و چهار ضربه شلاق و یا از دو ماه تا دو سال حبس برای آن شخص در نظر گرفته خواهد شد؛ بنابراین، هرچند قانون گذاری در زمینه بزهکاری های ناشی از شبکه های اجتماعی صورت گرفته است اما به نظر می رسد هنوز در این زمینه نقایص فراوانی وجود دارد.

پیشنهادات

پیشنهادات بر مبنای یافته های تحقیق

پیشنهاد می شود با برگزاری کلاسهای فوق برنامه دانش آموزان با مزایا و مضرات استفاده از شبکه های اجتماعی آشنا شوند. پیشنهاد می شود در جلسات متعددی با حضور اولیاء و معلمان به آسیب شناسی فضاهای مجازی و شبکه های اجتماعی با حضور کارشناسان مربوطه پرداخته شود. پیشنهاد می شود با همراهی و تحت نظارت معلمان کانالهای و گروه های مجازی ایجاد شده و دانش آموزان به این فضاهای سازنده هدایت شوند.

پیشنهادات برای تحقیقات آینده

پیشنهاد می شود شبکه های مجازی به طور موردی (تلگرام، وایبر و ...) آسیب شناسی شده و نتایج با این تحقیق مقایسه شود. پیشنهاد می شود موضوع این تحقیق در جامعه آماری دیگری مانند دانشگاهها بررسی و نتایج مقایسه شوند.

منابع

- ۱- آذربخش، علی محمد (۱۳۹۰) رویکردی نظری به تأثیرات شبکه های اجتماعی بر اشتغال در میان جوانان. نورمگز
- ۲- آقابابایی، عزیزاله و باقری، سهیلا و باقری، محبوبه، (۱۳۹۰)، اینترنت و روابط خانوادگی
- ۳- امیدوار، احمدعلی و صارمی، علی اکبر، (۱۳۹۱)، اعتیاد به اینترنت (توصیف، سبب شناسی، پیشگیری، درمان و مقیاس های سنجش اختلال اعتیاد به اینترنت) . مشهد: انتشارات تمرین.
- ۴- رحیمی، محمد و پرنده، رادبه، (۱۳۹۲)، آسیب شناسی فضای مجازی و خانواده؛ تهدیدها و چالشها، سایت علوم اجتماعی.
- ۵- روحانی، فضیله و تازی، سعیده، (۱۳۹۰)، بررسی میزان اعتیاد به اینترنت و رابطه آن با انگیزه تحصیلی و رشد اجتماعی دانش آموزان دوره متوسطه استان مازندران، فصلنامه فن آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی، سال دوم، شماره دوم
- ۶- روشندل اربطانی، طاهر و امیری، عبدالرضا، (۱۳۸۹)، بررسی الگوی مصرف رسانه ای دانش آموزان و تأثیرپذیری آن ها از رسانه ها با هدف برنامه ریزی های آموزشی پلیس، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی
- ۷- زنجانی زاده، هما و جوادی، علی محمد، (۱۳۹۴) بررسی تأثیر اینترنت بر ارزش های خانواده در بین دانش آموزان دبیرستانی ناحیه ۳ مشهد، مجله جامعه شناسی ایران، علوم اجتماعی، - شماره ۲۲ (علمی- پژوهشی)
- ۸- ساروخانی، باقر، (۱۳۸۶)، جامعه شناسی ارتباطات، تهران، انتشارات اطلاعات، چاپ نوزدهم.
- ۹- مرادی پردنجانی، حجت الله و سعید زاده، حمید رضا، (۱۳۹۲) بررسی عوامل موثر در گرایش دانش آموزان به فضای مجازی و راه کارهای مقابله با آن (مورد مطالعه: دانش آموزان استان چهارمحال و بختیاری)
- ۱۰- فیضی، ایرج، (۱۳۹۴)، سبک فراغتی و استفاده از اینترنت در بین دانش آموزان.
- ۱۱- هاشمی، محمد رضا و میرزایی، بانو، بررسی اعتیاد به اینترنت و پیامدهای آن بر رفتار دانش آموزان.
- ۱۲- گلشن فومنی، م ر، (۱۳۹۲)، جامعه شناسی آموزش و پرورش، تهران، نشر دوران، چاپ سوم.
- ۱۳- گیدنز، آنتونی، (۱۳۸۶)، جامعه شناسی، ترجمه منوچهر صبوری، تهران، نشر نی.
- ۱۴- کفاشی، مجید، (۱۳۹۱) بررسی تأثیر اینترنت بر ارزش های خانواده، فصلنامه ی پژوهش اجتماعی، سال دوم، شماره سوم
- ۱۵- نور محمدی، مرتضی، (۱۳۸۸)، چالش فرهنگ و هویت در فضای مجازی، مجلات عقیدتی، فرهنگی، اجتماعی (پگاه حوزه)، شماره ۲۶۱
- ۱۶- شهابی، محمود و قدسی، بیات (۱۳۹۱) شبکه های اجتماعی مجازی و کاربران جوان، مجله نور
- ۱۷- مولایی، محمد مهدی (۱۳۸۸) «انواع کاربران شبکه های اجتماعی»، ماهنامه دنیای کامپیوتر و ارتباطات، شماره ۸۷
- ۱۸- کاشانی، مجید (۱۳۹۰) مطالعه جمعیت شناختی شبکه های اجتماعی مجازی با تاکید بر کاربران فیس بوک در ایران ۳- ۱۰
- ۱۹- منطقی، مرتضی (۱۳۸۶) راهنمای والدین در استفاده ی فرزندان از فناوری های ارتباطی جدید، انتشارات عابد، تهران
- ۲۰- محسنی، دوران، سهرابی، منوچهر، بهزاد، محمد هادی (۱۳۸۸) « بررسی اثرات استفاده از اینترنت بر انزوای اجتماعی کاربران اینترنت »، تهران.

21- Giddens A. Modernity and self identity . tran S. Movaffaghian N. Tehran: Ney, 2008.

- 22- Olson D. Media and symbols. Trans. Mohajr. M. Tehran: Soroush, 2007 .
- 23- Gorriz CM. Medina C. Engaging girls with computers Through Software games, Communications of the ACM , 2008 .